ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Файзалии Мирзоали дар мавзуи «Асосҳои педагогии рушди қобилиятҳои ҷустуҷӯӣ – эҷодии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ тавассути технологияҳои иттилоотӣ–коммуникатсионӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.1 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот

Мубрамияти мавзуи мазкур дар он ифода меёбад, ки дар шароити рушди босуръати ҷомеаи иттилоотӣ ва татбиқи «Консепсияи иқтисоди рақамӣ» зарурати омодасозии мутахассисони дорои донишҳои муосири ТИК рӯз то рӯз меафзояд. Норасоии низоми самараноки ҷорӣ намудани технологияҳои иттилоотӣ–коммуникатсионӣ дар маориф боиси маҳдуд гардидани қобилияти рақобатпазирии насли ҷавон мегардад. Аз ин рӯ, таҳқиқ ва такмили усулҳои истифодаи ТИК дар раванди таълим яке аз масъалаҳои муҳим ва саривақтии илму маориф ба ҳисоб меравад.

Дараҷаи асоснокии илмӣ ва мазмун. Дараҷаи асоснокии илмии таҳқиқот бо истифодаи васеи манбаъҳои илмии ватанӣ ва хориҷӣ, аз ҷумла асарҳои классикӣ ва муосир дар соҳаи технологияҳои иттилоотӣ–коммуникатсионӣ, педагогика ва моделсозии компютерӣ таъмин карда шудааст. Дар ҷараёни таҳқиқот усулҳои умумии илмӣ, аз қабили таҳлил, муқоиса, ҷамъбаст, моделсозӣ ва усулҳои педагогии таҷрибавӣ истифода гардидаанд, ки ба эътимоднокӣ ва асоснокии натиҷаҳои бадастомада мусоидат менамоянд.

Мазмуни кор бо пайдарпайии мантиқӣ пешниҳод гардида, масъалаҳои назариявӣ ва амалӣ ба якдигар алоқаманд баррасӣ шудаанд. Дар таҳқиқот ҷанбаҳои асосии истифодаи технологияҳои иттилоотӣ–коммуникатсионӣ дар раванди таълим таҳлил гардида, роҳҳои такмили онҳо пешниҳод шудаанд. Натиҷаҳои таҳқиқот дорои аҳамияти назариявӣ ва амалӣ буда, метавонанд дар раванди таълим ва таҳияи барномаҳои таълимӣ мавриди истифода қарор гиранд.

Боби якум ба таҳлили асосҳои педагогии омӯзиши технологияҳои иттилоотӣ–коммуникатсионӣ дар доираи таҳқиқоти психологӣ–педагогӣ бахшида шудааст. Дар он хусусиятҳои дидактикии истифодаи ТИК, имкониятҳои он дар рушди қобилиятҳои зеҳнӣ ва эҷодии хонандагон, инчунин нақши ҳавасмандкунӣ дар раванди таълим мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд. Ҳамзамон, вазъи ҷорӣ намудани ТИК дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳлил гардида, аҳамияти он дар шароити ташаккули ҷомеаи иттилоотӣ нишон дода шудааст.

Боби дуюм ба роҳҳои истифодаи самараноки технологияҳои иттилоотӣ–коммуникатсионӣ дар рушди қобилиятҳои ҷустуҷӯӣ ва эҷодии хонандагон бахшида шудааст. Дар он принсипҳо ва меъёрҳои муайянкунандаи мундариҷаи истифодаи ТИК дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ баррасӣ гардида, шаклҳои гуногуни татбиқи онҳо дар раванди таълим нишон дода шудаанд.

Ҳамчунин, дар ин боб аҳамияти рушди қобилиятҳои эҷодӣ ва тадқиқотии хонандагон ҳамчун ҷузъи муҳими раванди таълим таъкид гардида, роҳҳои такмили онҳо дар шароити ҷаҳонишавӣ ва рушди босуръати илм ва техника пешниҳод шудаанд. Дар қисми хотимавӣ самаранокии истифодаи ТИК тавассути таҳлили усулҳои ҳамкории омӯзгор ва таълимгиранда арзёбӣ гардида, натиҷаҳои мусбат ва имкониятҳои рушди минбаъдаи он асоснок карда шудаанд.

Навоварӣ ва саҳми илмӣ.

- Бори аввал тасаввуроти илмӣ оид ба омодагии мутахассисони оянда дар соҳаи информатика ҳангоми омӯзиши ТИК ба низоми таҳсил ворид гардида, моҳияти он ҳамчун ҷузъи муҳими фаъолияти касбӣ асоснок карда шудааст.
- Муайян карда шудааст, ки рушди қобилиятҳо на танҳо ба истифодаи самараноки иттилоот, балки ба баландбардории фаъолияти таълимӣ–маърифатии хонандагон тавассути ҳамкории интерактивии иштирокчиёни раванди таълим равона мегардад.
- Амсилаи рушди қобилиятҳои ҷустуҷӯӣ–эҷодии хонандагон дар шароити муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия гардида, сохтор, дараҷаҳо ва марҳилаҳои он мушаххас карда шудаанд.
- Ҷузъҳои асосии раванди рушди қобилиятҳо (мақсаднокӣ ва муҳтаво) муайян шуда, хусусиятҳои татбиқи онҳо дар ҳар як марҳилаи омодагӣ ошкор ва ба таври илмӣ асоснок карда шудаанд.

Муҳимияти амалии таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки натиҷаҳои бадастомада метавонанд барои такмили раванди таълим дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ҳангоми истифодаи технологияҳои иттилоотӣ–коммуникатсионӣ самаранок истифода шаванд.

Тавсияҳо ва хулосаҳои пешниҳодшуда имкон медиҳанд, ки сатҳи рушди қобилиятҳои ҷустуҷӯӣ–эҷодии хонандагон баланд бардошта шуда, сифати дониш ва фаъолияти маърифатии онҳо беҳтар гардад.

Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд ҳангоми таҳияи барномаҳои таълимӣ, васоити методӣ, курсҳои махсус ва инчунин дар фаъолияти амалии омӯзгорон мавриди истифода қарор гиранд.

Илова бар ин, маводи пешниҳодшуда барои омодасозии мутахассисони соҳаи информатика ва такмили ихтисоси омӯзгорон низ аҳамияти амалӣ дорад.

Хулоса ва тавсияҳо. Автореферати диссертатсияи Файзалии Мирзоалӣ дар мавзӯи «Асосҳои педагогии рушди қобилиятҳои ҷустуҷӯӣ–эҷодии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ тавассути технологияҳои иттилоотӣ–коммуникатсионӣ» ба масъалаи муҳим ва мубрами илми педагогика бахшида шудааст. Мавзӯи интихобшуда бо талаботи замони муосир ва раванди рушди ҷомеаи иттилоотӣ мутобиқ буда, аҳамияти назариявӣ ва амалӣ дорад.

Дар автореферат ҳадаф, вазифаҳо, объекти таҳқиқот ва усулҳои илмӣ васеъ муайян гардида, натиҷаҳои асосии таҳқиқот бо далелҳои илмӣ асоснок карда шудаанд. Муаллиф тавонистааст заминаҳои назариявии рушди

қобилиятҳои ҷустуҷӯӣ–эҷодии хонандагонро тавассути истифодаи технологияҳои иттилоотӣ–коммуникатсионӣ таҳлил намуда, роҳҳои самараноки татбиқи онҳоро дар раванди таълим пешниҳод намояд.

Навгонии илмӣ, аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот ба таври возеҳ инъикос ёфта, натиҷаҳои бадастомада метавонанд дар такмили раванди таълим, таҳияи барномаҳо ва баланд бардоштани сифати таълим дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ мавриди истифода қарор гиранд.

Дар баробари бартариҳо, барои такмили минбаъдаи таҳқиқот тавсия дода мешавад:

- васеъ намудани таҳлили таҷрибаи байналмилалӣ дар самти истифодаи ТИК дар таълим;
- пурзӯр намудани қисмати амалӣ бо мисолҳои мушаххаси татбиқ;
- истифодаи васеи воситаҳои рақамӣ ва барномаҳои муосири таълимӣ дар тадқиқот.

Автореферати пешниҳодшуда ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, натиҷаҳои илмии арзишмандро дар бар мегирад. Муаллиф – Файзалии Мирзоалӣ сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.1 – педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мебошад.

Тақриздиҳанда:
доктори илмҳои педагогӣ, дотсенти
кафедраи алгебра ва назарияи ададҳои
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Собиров А.Ш.

«03» 04 **соли 2026.**
Тел: (+992) 907 38 80 38.
Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17.
E-mail: info@tnu.tj, **Веб-сайт:** www.tnu.tj

Имзои А.Ш. Собировро тасдиқ мекунам:
Сардори Раёсати кадрҳо
ва корҳои махсуси ДМТ Шодихонзода Э.Ш.